

[Fuglsang.]

på mange måder typisk for privatkapitalismen og de mest negative sider af dens væsen. Deres første år er knyttet til den uværdige import af svenske og polske arbejdere for derigennem at sikre sukkerindustrien billig arbejdskraft og samtidig at trykke lønningerne for danske landarbejdere.

Dette mørke kapitel er takket været dansk arbejderbevægelses voksende indflydelse bragt til ophør. Men sukkerfabrikkerne er stadig en hård og kynisk udbytter af de landarbejderfamilier, hvis mænd, koner og børn i den korte, krævende roesæson må skabe en betydelig del af grundlaget for deres eksistens. Typisk for den kapitalistiske rationalisering er sukkerfabrikkernes metoder for at presse den post i vejret, der i deres regnskaber kaldes for „rationaliseringsgevinsten“. Nedlæggelse af fabrikker og øget tempo på dem, der er tilbage, har allerede ramt ca. 1 000 arbejdere på brødet, alt mens aktionærerne i ly af statsmonopolet og koncessionens garanterede priser har tjent svimlende summer.

Ved koncessionens ikrafttræden var selskabets aktiekapital 22,5 mill. kr. Den blev straks efter fordoblet til 45 mill. kr. Dette skete på den måde, at de gamle aktionærer kunne købe de nye B-aktier til kurs 105 og oven i købet mod kun at indbetale de 50 pct. af aktiernes pålydende. Resten stod som en „forskrivning“, der afskrives af de løbende overskud.

Kurserne var i regnskabsåret 1951-52 for A-aktier 166½ og for B-aktier 135½. De var nu ved nytår henholdsvis 345 og 343 og er senere gennem spekulationer om koncessionens frigivelse nået op på over 360 den 21. januar. Det er en reel formuestigning på 60-75 mill. kr. Hertil kommer et samlet udbetalt overskud + bestyrelses-tantiemer på over 50 mill. kr. i de nævnte 9 år.

Det er ikke aktionærerne, der har skabt dette overskud. Det er de arbejdere, der udfører det hårde slid på roemarkerne og i fabrikkerne. Det er dernæst de dyrkere, hvis priser trods den gevinstgivende rationalisering, der kan læses af regnskaberne, halter langt bag efter sukkerprisens stigning. Det er endelig alle Danmarks forbrugere af dette vigtige næringsmiddel, der

må betale priser langt over verdensmarkedets — i øjeblikket op mod tre gange rørsukkerets.

Aktionærernes forbindelse med roemarker og fabrikker er nok så tynd. Til gengæld er den så meget snævrere til den mest indflydelsesrige danske monopolkapital.

Formanden, Poul Wonsild, er bl. a. i bestyrelsen for Privatbanken og Dansk Svovlsyre- og Superfosfatfabrik, Henry Lading i Landmandsbanken, Jerntrådspinderiet i Varde, Korsør Glasværk, Det danske Kulkompagni og rustningsvirksomheden Industrisyndikatet, højesteretssagfører Th. Knutzon i nationalbanken, professor Raaschou i Villadsens Fabrikker, godsejer Hovmand-Hansen, Knuthenborg, i Lollands Bank og Naskov Dampmølle og direktør Bendix i Bing & Grøndahl, Norden og i Dansk Arbejdsgiverforening.

Der er absolut ingen grund til moralske skrumpel over for aktionæerne ved at gennemføre en nationalisering. Aktionæerne har i kraft af koncessionen fået en endog meget „rimelig“ forrentning af deres penge. Ganske vist har koncessionsloven lagt et loft over udbyttet på 5 pct., men de udbetalte udbytter har i virkeligheden været som følger:

1950: 9 pct., 1951: 11 pct., 1952: 11 pct., 1953: 12 pct., 1954: 12 pct., 1955: 12 pct., 1956: 15 pct., 1957: 13½ pct. og 1958: 15 pct.

Hvordan kan dette gå til? Folketinget har dog nedsat et udvalg, i hvilket også lokale medlemmer har sæde, til at føre tilsyn med koncessionsbetingelsernes overholdelse. Jo, som det siges, er der, hvor der er en vilje, også en vej. Og så stærke kapitalforetagender som sukkerfabrikkerne viser sig at have en stærk vilje. De klarer det ved en sindrig regnskabsopstilling — hvor f. eks. de 5 pct. ligger „inden for“ koncessionen, de 9 pct. er overskud „uden for koncessionen“ og 1 pct. er „rationaliseringsgevinst“. Man giver umiddelbart Andelsbladets redaktør ret, da han den 11. december 1958 skrev, at „det forekommer netop principielt og praktisk betænkeligt at give en koncession af denne art til et selskab, som i så stort omfang driver virksomhed uden for koncessionen, fordi det på så mange måder er vanskeligt for ikke at sige umuligt at undgå vilkårlighed, når man regnskabsmæssigt vil adskille